

Forord

Hensigten med denne bog om arbejdsmarkedet og arbejdsmarkedspolitik har været at samle såvel den institutionelle baggrundsinformation som det talgrundlag, der gør det udbytterigt at diskutere arbejdsmarkedsforhold for et arbejdsmarked som det danske, hvor arbejdskraften ikke kan betragtes som en homogen masse, men tværtimod må anskues som bestående af mange og meget heterogene dele. Dette udgangspunkt er helt afgørende, hvis aktuel arbejdsmarkedspolitik, som det senest og meget markant er kommet til udtryk i den aftale om velfærd, som blev indgået 20. juni 2006 mellem regeringen (Venstre og Det Konservative Folkeparti), Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre, skal forstås.

Dette udgangspunkt ligger også bag, at bogen ikke indeholder de traditionelle lærebogsmodeller for efterspørgsel og udbud af arbejdskraft samt hertil hørende løndannelsesmodeller. Disse modeller være sig de klassiske eller nyere modeller som *right to manage*, *insider-outsider* modeller o. lign. forudsættes læserne at erhverve sig kendskab til via andre lærebøger.

Bogen består af fire kapitler. I kapitel 1 introduceres den forståelsesramme for den danske arbejdsmarkedsmodel, som har fået betegnelsen: *flexicurity*-modellen, og som også har været udgangspunktet for disponeringen af denne lærebog. Kapitel 2 giver en sammenfattende oversigt over den institutionelle opbygning af det danske arbejdsmarked med fokus på de 7 hovedorganisationer og offentlige institutioner i tilknytning til arbejdsmarkedet. Til kapitlet er der knyttet fem bilag, der er tilgængelige på bogens hjemmeside under www.academica.dk. Arbejdsmarkedspolitik i et heterogent arbejdsmarked beskrives og analyseres i kapitel 3, hvor nøgleord er aktiv arbejdsmarkedspolitik, fleksibilitet og sikkerhed samt rådighed og arbejdsformidling. I det afsluttende kapitel 4 er der samlet et omfattende talmateriale om de dimensioner, der indgår i et heterogent arbejdsmarked. Talmaterialet muliggør såvel en tidsmæssig som en landemæssig sammenligning. Det skal anføres, at bilag 4.1 om erhvervsfrekvenser med fordel kan læses før kapitel 4, hvis der ikke i forvejen er en grundlæggende viden om erhvervsfrekvenser. Erhvervsfrekvenser spiller en afgørende rolle i f.eks. prognoser om arbejdsstyrkens udvikling, som jo er helt afgørende, når aktuelle problemstillinger i Velfærdssamfundet skal belyses som følge af ikke mindst udsigten til længere levetid. Det er de hertil knyttede problemstillinger, der førte til Velfærdskommissionens nedsættelse i 2003 og Velfærdsaftalen af 2006.

Det blev anført, at det ikke var muligt at forstå Velfærdsaftalen af 20. juni 2006 medmindre arbejdsmarkedet anskues som et meget heterogent marked. At denne bog muliggør en sådan indføring i danske arbejdsmarkedsforhold fremgår af, at det uden videre har været muligt netop at indarbejde Velfærdsaftalen i denne bog.

Stud.oecon. Thomas Egedgaard har bidraget til dataindsamling, figurostilling m.m. Sekretær Lene Holbæk har også denne gang ydet mig stor hjælp.

Fejl og mangler falder alene tilbage på forfatteren, der måske ikke mindst derfor gerne vil gøres opmærksom på disse. Fejlliste m.m. tilknyttet denne bog kan findes på www.sam.sdu.dk/ansat/chr eller www.academica.dk.

Odense, august 2006

Christen Sørensen

Indholdsfortegnelse

1. Flexicurity	13
1.1 Indledning	13
1.2 Dimensioner i fleksibilitet og sikkerhed	13
1.3 Forudsætninger for flexicurity	14
1.4 Velfærdsaftalen af 20. juni 2006	15
1.5 Oversigt	16
1.6 Testspørgsmål og -opgaver	17
Bilag 1.1 The Danish flexicurity approach	18
2. Arbejdsmarkedets organisering	20
2.1 Indledning	20
2.2 Arbejdsmarkedets organisationer	21
2.3 Offentlige institutioner på arbejdsmarkedet	28
2.4 Aftaler og lovregulering i relation til arbejdsmarkedet	32
2.4.1 Aftaler mellem LO og DA	32
2.4.2 Overenskomster og tilhørende lønsystemer	38
2.5 Testspørgsmål og -opgaver	40
Bilag 2.1 Hovedorganisationerne på arbejdsmarkedet, se www.academica.dk	
Bilag 2.2 Overenskomst mellem Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening og De samvir- kende Fagforbund af 5. september 1899, se www.academica.dk	
Bilag 2.3 Hovedaftalen af 1992, se www.academica.dk	
Bilag 2.4 Norm for regler for behandling af faglig strid. Vedtaget af Fællesudvalget af 17. august 1908, se www.academica.dk	
Bilag 2.5 Arbejdsretten, se www.academica.dk	
3. Arbejdsmarkedspolitik	41
3.1 Indledning	41
3.2 Fleksibilitet og aktiv arbejdsmarkedspolitik	42
3.2.1 Erhvervsuddannelserne	42
3.2.2 Uddannelse/opkvalificering efter indgangen til arbejdsmarkedet: det frivillige system	47
3.2.3 Uddannelse/opkvalificering efter indgangen til arbejdsmarkedet: det obligatoriske system	49
3.3 Sikkerhed og aktiv arbejdsmarkedspolitik	56
3.3.1 Dagpengesystemet	56
3.3.2 Kontanthjælp	59
3.4 Arbejdsformidling	61
3.5 Rådighedsregler	61
3.6 Testspørgsmål og -opgaver	63
Bilag 3.1 Efterløn og arbejdsmarkedspensioner	64
Bilag 3.2 Vigtige arbejdsmarkedspolitiske tiltag siden 1994	70
4. Arbejdsmarkedet i tal	72
4.1 Indledning	72
4.2 Arbejdsstyrke, beskæftigelse og ledighed	72
4.2.1 Arbejdsstyrkeprognoser	86

4.3	Arbejdstid.....	95
4.4	Lønudvikling.....	98
4.5	Jobåbninger og -besættelser (mobilitet).....	99
4.6	Arbejdsmarkedets organisation.....	100
4.7	Fleksibilitet og sikkerhed.....	102
4.8	Aktiv arbejdsmarkedspolitik.....	105
4.9	Arbejdskonflikter.....	109
4.10	Testspørgsmål og -opgaver.....	111
	Bilag 4.1 Erhvervsfrekvenser.....	113
	Ordliste.....	117
	Litteraturliste.....	123
	Stikordsregister.....	125